

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มุ่งศึกษาหลักสูตรและการเรียนการสอนคหกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี วิชาเอกพัฒนาครอบครัวและเด็ก โดยการวิเคราะห์หลักสูตรและการเรียนการสอน วิชาเอกพัฒนาการครอบครัวและเด็ก ของสถาบันการศึกษา 3 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นอกจากนี้ยังศึกษาแนวโน้มการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เพื่อให้ได้วิธีการที่เป็นเอกภาพ และเป็นไปได้ในการปฏิบัติ อันเป็นโครงการด้าน ความคิดเพื่อพยากรณ์เกี่ยวกับแนวโน้มหลักสูตรและการเรียนการสอนคหกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี วิชาเอกพัฒนาการครอบครัวและเด็ก ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการนำเสนอการปรับปรุงพัฒนา และวางแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน วิชาเอกพัฒนาการครอบครัวและเด็ก เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณสมบัติเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่กำลังจะเปลี่ยนไปในอนาคต โดยผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรของทั้ง 3 สถาบัน จากเอกสารหลักสูตร และจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรนี้แล้วนำมาวิเคราะห์แยกเป็นประเด็น พร้อมทั้งศึกษาแนวโน้มการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยสร้างแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบเพื่อหาความสอดคล้อง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเลือกผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้มีความรู้ มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับงานในพัฒนาการครอบครัวและเด็ก หรือจัดการศึกษาในสาขาพัฒนาการครอบครัวและเด็ก ซึ่งมีเกณฑ์พิจารณาดังนี้

1. นักบริหาร และหรือเจ้าของสถานประกอบการรับบริการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน และเปิดดำเนินการมาไม่น้อยกว่า 5 ปี

2. ผู้บริหาร หรือเคยทำหน้าที่บริหารในสถาบันอุดมศึกษาที่มีการสอนวิชาเอก พัฒนาการครอบครัวและเด็ก หรือเกี่ยวข้องกับตั้งแต่หัวหน้าสาขาหรือหัวหน้าภาควิชาขึ้นไป

3. ผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพพัฒนาการครอบครัวและเด็ก หรือเกี่ยวข้องกับน้อยกว่า 5 ปี

4. ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาที่มีการสอนวิชาเอกพัฒนาการครอบครัวและเด็กที่เกี่ยวข้องที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี

ผู้วิจัยเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติดังกล่าว จำนวน 4 คน เพื่อให้เป็นผู้เสนอชื่อผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ ตามเกณฑ์ 26 คน และได้ขอความร่วมมือในการวิจัยโดยทำหนังสือชี้แจงรายละเอียดจุดมุ่งหมายและความสำคัญในการตอบแต่ละขั้นตอน ที่จะมีส่วนต่อความเชื่อมั่นในการวิจัย ทั้งที่เป็นหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และจากตัวผู้วิจัยเอง โดยได้รับความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งได้จำแนกผู้เชี่ยวชาญตามรายละเอียดของคุณสมบัติ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนผู้เชี่ยวชาญจำแนกตามรายละเอียดคุณสมบัติ

คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหารหรือเจ้าของสถานประกอบการบริการเลี้ยงดูเด็ก	4	15.38
2. ผู้บริหารหรือเคยทำหน้าที่บริหารในสถาบันอุดมศึกษาที่มีการสอนวิชาเอกพัฒนาการครอบครัวและเด็ก หรือเกี่ยวข้องกับ	8	30.76
3. ผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพพัฒนาการครอบครัวและเด็ก หรือเกี่ยวข้องกับ	6	23.07
4. อาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาที่มีการสอนวิชาเอกพัฒนาการครอบครัวและเด็ก หรือเกี่ยวข้องกับ	8	30.76
รวม	26	100.00

โทมัส ที แมคคิลแลน (Thomas T. Macmillan) ได้ศึกษาและเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญในการทำวิจัยตามเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) พบว่า หากมีผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป อัตราการลดลงของการคลาดเคลื่อน (error) จะมีน้อยมากและเริ่มมีค่าคงที่ (Macmillan 1971: ไม่ปรากฏเลขหน้า อ้างจาก เกษม บุญอ่อน, 2522) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2 ซึ่งทำให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงถือจำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้ง 26 คนนี้เป็นกลุ่มที่เหมาะสม

ตารางที่ 2 จำนวนผู้เชี่ยวชาญและความคลาดเคลื่อน

จำนวนผู้เชี่ยวชาญ	ความคลาดเคลื่อน	ความคลาดเคลื่อนลดลง
1-5	1.20-0.70	0.50
5-9	0.70-0.58	0.12
9-13	0.58-0.54	0.04
13-17	0.54-0.50	0.04
17-21	0.50-0.48	0.02
21-25	0.48-0.46	0.02
25-29	0.46-0.44	0.02

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 คน ที่เป็นผู้เสนอชื่อผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รัชนี้ ลาชาโรจน์ อดีตหัวหน้าภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. ศาสตราจารย์ ดร. อมรรัตน์ เจริญชัย รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล อดีตคณบดีคณะคหกรรมศาสตร์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จันทนา ภาคบงกช หัวหน้าแผนกวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชา

4. ศาสตราจารย์ ดร.จรรยา สุวรรณทัต

หลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ที่ปรึกษาสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ (อดีต
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์)
ที่ปรึกษาองค์การส่งเสริมเด็ก RED BERNA
กรรมการที่ปรึกษาสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัย 2 ประเด็น คือ

1. ศึกษาหลักสูตรและการเรียนการสอนคหกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี วิชาเอกพัฒนาการครอบครัวและเด็ก ของสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 3 แห่ง โดยมีกรอบการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

- 1.1 หลักสูตรวิเคราะห์ในด้านวัตถุประสงค์และโครงสร้างของหลักสูตร
- 1.2 การเรียนการสอนวิเคราะห์ด้านวิธีสอน และการจัดประสบการณ์วิชาชีพ

2. ศึกษาแนวโน้มหลักสูตรและการเรียนการสอนคหกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี วิชาเอกพัฒนาการครอบครัวและเด็ก โดยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) และทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

2.1 แบบสอบถามครั้งที่ 1 ผู้วิจัยทำการศึกษาริเริ่มต้นเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนคหกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี วิชาเอกพัฒนาการครอบครัวและเด็ก และแนวโน้มที่กำลังจะเปลี่ยนไปในอนาคตจากบทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัยสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ รวมทั้งความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญกำหนดกรอบ (Frame) ในการสัมภาษณ์ ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวโน้มของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในอนาคต

1. ผลกระทบต่อครอบครัว
2. ผลกระทบต่อเด็ก

ตอนที่ 2 แนวโน้มของการพัฒนาสถาบันครอบครัวและเด็กไทย

1. สถาบันครอบครัวไทย
2. คุณลักษณะของเด็กและเยาวชนอันพึงประสงค์

ตอนที่ 3 แนวโน้มของหลักสูตรและการเรียนการสอนคหกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี วิชาเอกพัฒนาการครอบครัวและเด็ก

1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
2. โครงสร้างของหลักสูตร
3. การเรียนการสอน
4. การจัดประสบการณ์ทางวิชาชีพ

จากกรอบ (Frame) ที่ได้จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยนำมาสร้างแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended-Form) จำนวน 9 ข้อ เกี่ยวกับแนวโน้มการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนคหกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี วิชาเอกพัฒนาการครอบครัวและเด็ก (ภาคผนวก ข)

2.2 แบบสอบถามครั้งที่ 2 แบบถามในครั้งนี้เป็นแบบถามที่สร้างขึ้นจากการรวบรวมความคิดเห็นที่ได้จากการตอบแบบสอบถามครั้งที่ 1 นำมาสร้างเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยผู้วิจัยได้พยายามรักษาเนื้อหา โครงรูปแบบ ภาษาและสำนวนเดิมไว้เพียงแต่ได้ลดความซ้ำซ้อนของข้อความลง ซึ่งสรุปเป็นข้อคำถามได้จำนวน 70 ข้อ เพื่อนำกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนตอบ โดยให้นำหนักตามความเป็นไปได้ของข้อความ

ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามครั้งที่ 2 คืนมาครบตามจำนวน 26 ชุด และได้้นำคำตอบมาหาค่ามัธยฐาน (Median) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquortile range) แล้วพบว่า ทิศนะของกลุ่มตัวอย่างประชากรมีความสอดคล้องกันหรือฉันทามติ (Consensus) และได้ตอบสนองวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา จึงได้ยุติกระบวนการสอบถามในครั้งที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ จุมพล พูลภัทรชีวิน (2530) ว่า ถ้าความเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมี Homogeneity ของคำตอบหรือมี Consensus แล้วสมควรยุติกระบวนการได้ ต่อจากนั้นจึงได้คำนวณหาค่าฐานนิยม (Mode) และผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมเพื่อยืนยันที่คะแนนที่สอดคล้องกันนั้นอีกครั้งหนึ่ง แล้วจึงหาค่าตอบที่ตกอยู่นอกพิสัยระหว่างควอไทล์ ของ

ข้อกระทงที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน เพื่อขอเหตุผลในการตอบ พร้อมทั้งแปลผลจากคำตอบที่ได้ เพื่อสรุปเป็นแนวโน้มของหลักสูตรและการเรียนการสอนคหกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี วิชาเอกพัฒนาการครอบครัวและเด็ก ที่แสดงไว้ใน (ภาคผนวก ค)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์หลักสูตรและการเรียนการสอนคหกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี วิชาเอกพัฒนาการครอบครัวและเด็ก จากสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 3 แห่ง โดยศึกษาจากเอกสารประกอบการสัมภาษณ์แยกการวิเคราะห์เป็นแต่ละประเด็นนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับผลวิจัยแนวโน้มในการจัดหลักสูตร ในด้านการศึกษาแนวโน้มการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามทั้งหมด 2 ครั้ง ครั้งแรกเป็นแบบถามปลายเปิด ให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มของการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนคหกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี วิชาเอกพัฒนาการครอบครัวและเด็ก แล้วทำการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง (Content Analysis) จากคำตอบในครั้งแรกนี้ แล้วนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามครั้งที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 สเกล นำคำตอบในครั้งที่ 2 มาคำนวณหาค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ ของแต่ละข้อความ เมื่อพบว่าคำตอบที่ได้สอดคล้องกันจึงได้คำนวณหาค่าฐานนิยม และผลต่างระหว่างมัธยฐานและฐานนิยม โดยนำค่าสถิติที่ได้มาแปลผล

1. มัธยฐาน (Median)

จากแบบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ช่วงคะแนน แต่ละช่วงคะแนนมีความหมายดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง แนวโน้มที่จะเป็นไปได้มากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง แนวโน้มที่จะเป็นไปได้มาก
- 3 คะแนน หมายถึง แนวโน้มที่จะเป็นไปได้ปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง แนวโน้มที่จะเป็นไปได้น้อย
- 1 คะแนน หมายถึง แนวโน้มที่จะเป็นไปได้น้อยที่สุด

ค่ามัธยฐานที่คำนวณได้จากคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ แปลความหมายตาม
เกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ดังนี้

- ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป หมายถึง ข้อความนั้นมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้มากที่สุด
- ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50-4.49 หมายถึง ข้อความนั้นมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้มาก
- ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 2.50-3.49 หมายถึง ข้อความนั้นมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้ปานกลาง
- ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 1.50-2.49 หมายถึง ข้อความนั้นมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้น้อย
- ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 1.49 ลงไป หมายถึง ข้อความนั้นมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้น้อยที่สุด

2. ฐานนิยม (Mode)

คำนวณหาค่าความถี่คะแนนจาก 1 ถึง 5 ของแต่ละข้อความ ระดับคะแนนใดที่มีความถี่สูงสุดถือเป็นค่าฐานนิยมของข้อนั้น ในกรณีที่มีความถี่สูงสุดของระดับคะแนนเท่ากัน และระดับคะแนนนั้นอยู่ติดกัน จะถือเอาค่ากลางระหว่างคะแนนทั้งสองนั้นเป็นฐานนิยมของข้อความนั้น ส่วนกรณีที่มีความถี่สูงสุดของระดับคะแนนเท่ากัน แต่ระดับคะแนนไม่ได้อยู่ติดกัน จะถือว่า ระดับคะแนนทั้งสองนั้นเป็นฐานนิยมของข้อนั้น

3. พิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ คำนวณได้จากค่าความต่างควอไทล์ที่ 3 กับควอไทล์ที่ 1 โดยแปลความหมายตามเกณฑ์ดังนี้

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มีค่าไม่เกิน 1.50 แสดงว่า ทักษะที่มีต่อข้อความนั้นสอดคล้องกัน

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มีค่าสูงกว่า 1.50 แสดงว่า ทักษะที่มีต่อข้อความนั้นไม่สอดคล้องกัน

4. ความแตกต่างระหว่างมัธยฐาน (Median) และฐานนิยม (Mode)

ผู้วิจัยจะคำนวณค่ามัธยฐานและฐานนิยมแล้วนำมาหาค่าความแตกต่างมัธยฐานและฐานนิยมของแต่ละข้อความ เพื่อเป็นการสนับสนุนความสอดคล้องกับความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการตัดสินใจว่าข้อความที่มีผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมไม่เกิน 1 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันกับข้อความนั้น

การรายงานผลการวิจัย

การรายงานผลการวิจัยได้แยกออกเป็น 2 ประการ คือ

1. การรายงานผลการวิเคราะห์หลักสูตรและการเรียนการสอนคหกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี วิชาเอกพัฒนาการครอบครัวและเด็ก เสนอผลการวิเคราะห์แยกออกเป็นประเด็นตามกรอบที่วางไว้ รวมทั้งสรุปและนำมาเปรียบเทียบกับผลวิจัยแนวโน้มของหลักสูตรและการเรียนการสอนคหกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี วิชาเอกพัฒนาการครอบครัวและเด็ก
2. การรายงานผลการวิจัยเรื่องแนวโน้มหลักสูตร การเรียนการสอนคหกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี วิชาเอกพัฒนาการครอบครัวและเด็ก เสนอผลโดยการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง (Content Analysis) แล้วแยกออกเป็นประเด็นตามขอบเขตรวมทั้งสรุปและอภิปรายผลแนวโน้มตามความเป็นไปได้ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. นำเสนอแนวทางในการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนคหกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี วิชาเอกพัฒนาการครอบครัวและเด็ก